

Τα εγκαίνια του κτιρίου τελέστηκαν στις 9 Νοεμβρίου 2018
από την Υπουργό Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων και Βασιλική Αναστασιάδου,
επί δημαρχίας κου Κυριάκου Καρεκλά.

ΤΟ ΧΑΝΙ ΤΟΥ ΜΕΣΤΑΝΑ

Aύγων της τοποθεσίας της ανάμεσα στην πρωτεύουσα Λευκωσία και το λιμάνι της Λάρνακας η Αθένευ ήταν ένας σημαντικός διαμετακομιστικός σταθμός.

Μέχρι και τα μέσα του ευκοστού αιώνα, όταν τα ζώα και τα κάρρα ήταν τα κύρια μεταφορικά μέσα, οι έμποροι και οι αγωγιάτες (κκιρατζήδες), σταματούσαν στην Αθένευ για να διανυκτερεύουν και να ξεκουράσουν τα ζώα τους στο Χάνι του Μεστάνα.

Το Χάνι του Μεστάνα βρίσκεται στον ιστορικό πυρήνα του οικισμού της Αθένευ και κτίστηκε στα τέλη του 19ου αιώνα. Για πολλά χρόνια παρείχε στους ταξιδιώτες κατάλυμα για τη νύχτα και στάθλους για τα γαιδούρια, τα μουλάρια και τις καμπλές τους. Διέθετε επίσης και καφενείο, στο οποίο μαζεύονταν ντόπιοι και ξένοι που συζητούσαν διάφορα θέματα πίνοντας τον καφέ τους.

Ο Βασιλης Α. Λύτρας πάτησε τον πρώτος ιδιοκτήτη του Χανιού. Το κληροδότησε στο γιο του Γρηγόρη, ο οποίος το μεγάλωσε προσθέτοντας τα δωμάτια στο ανώγειο και το ονόμασε «ΑΘΗΝΑΙΟΝ». Από το 1931 ιδιοκτήτης ήταν ο Σωτήρης Μεστάνας, ο οποίος παντρεύτηκε την Ελένη, κόρη του Γρηγόρη Λύτρα και της Ούρσουλας Λαμπασκή. Το ζευγάρι Μεστάνα λειτούργησε το Χάνι μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1960, όταν τα φορτηγά αυτοκίνητα κάλυψαν τη διαδρομή αυθυμερόν και δεν υπήρχε πλέον ανάγκη για ενδιάμεσο σταθμό.

Ο Σωτήρης Μεστάνας ήταν επίσης ένας από τους μεγαλύτερους εμπόρους κεντημάτων. Η πλούσια συλλογή κεντημάτων της οικογένειας Μεστάνα που εκτίθεται στο Καλλινίκειο Δημοτικό Μουσείο περιλαμβάνει τις δαντέλες Βενίσης ή πιττωτές και την αθηνεύτικη ολόλουμη δαντέλα, που έχουν εγγραφεί στον Εθνικό Κατάλογο της Άγλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Κύπρου.

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων κήρυξε το Χάνι σε Αρχαίο Μνημείο Α' Πίνακα, με σκοπό τη διάσωση και αξιοποίησή του. Οι εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης έγιναν από το Τμήμα Αρχαιοτήτων με τη συνεισφορά και συνεργασία του Δήμου Αθηνέου.

Το Χάνι εκφράζει ένα σημαντικό μέρος από την πρόσφατη ιστορία της Αθένευ και οι παλαιότεροι κάτοικοι το θυμούνται να σφύζει από ζωή και κίνηση. Η συντήρηση του είναι ιδιαίτερη σημασίας για τη διατήρηση της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της Αθένευ και της συλλογικής μνήμης των κατοίκων της. Η άδεια χρήσης του Μνημείου που παραχωρήθηκε από το Τμήμα Αρχαιοτήτων στον Δήμο Αθηνέου θα συμβάλει περαιτέρω στην αναζωογόνωση του ιστορικού κέντρου και θα αποτελεί πόλο έλξης τιόπιων και ξένων επισκεπτών.

ΤΟ ΧΑΝΙ ΤΟΥ ΜΕΣΤΑΝΑ

Σύντομη Ιστορία και Προσωπικές Αναμνήσεις

Γράφει ο Δρ. Γρηγόρης (Λώρης) Σ. Μεστάνας, Ψυχολόγος, ΗΠΑ

Hιστορία του χωριού είναι άρρητη συνδέεται με την ιστορία της Αθήνης. Η γεωγραφική θέση της στη Μεσοαρχία, διόπιστη στη συνέχεια ανάπτυξης της Ακρόπολης και κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1571-1878), οπότε πολλοί οικισμοί πορθήθησαν, αλλά και κατά τις νεότερες επεμβάσεις όπως στην τουρκοπομπή του 1974, η Αθηνών διατήρησε την ευημερία και τον αυθεντικό χαρακτή της. Η Ερυζουμένη ανήκει στη διαδρομή που συνέδει τη Λάργανα με την πρωτεύουσα Λευκαδία. Λειτούργησε ως τόπος και απόθιμος των κρατιδών, διλογίου των αγαγούντων οι οποίοι μετέφεραν τους ανθρώπους και τα εμπορεύματα δική μόνο από τη Λάργανα στη Λευκούδη και αντίστροφα, αλλά και σε όλη μέρη της Κύπρου. Φυσικά, πριν από τη χρήση των αυτοκινήτων, μεταφορικά μέσα ρυθμοποιούνταν τα ζώα, πράμα που έκανε αποράπτη την υπόρετη ποντοδένσεων-χανιών. Σε αυτά έκουραζόταν και διανυκτερεύονταν οι ταξιδιώσεις μερική μεταξύ της ζώνας κυρίων τα γαϊδουρίδων, τα μουλάρια, τα λόγια και τις καμίλες τους.

Ο Εκαουτό πονόκαιρον ή Χάνι των Μεστών ξήστηκε περίπου το 1880 από τον Βασιλείου Λάπτα. Ο Βασίλης στη συνέχεια κληροδότησε στο γιο του Γρηγόριον ο οποίος διέψυθε παί το ιάνι και το 1918, έκνοτα πλαϊνά προδρομικές ίδες, πρόκειται να οικοδομήσει χτιζόμενα ανάγκη το οποίο λειτουργήσει ως πανδοχείο -Ξενοδοχείο. Ο Γρηγόρης ο νόμασε «ΤΟ ΑΘΗΝΑΙΟΝ». Αργότερα, το 1931, ιδιοκτήτης και διαχειρίστης έγινε ο Σωτήρης Μεστάνας, ο οποίος παρέταξε την Ελένη, κόρη της Γρηγορίου Λάπτα και της Οιρόσουλας Λαμπασκή. Αργείται να σημειωθεί ότι με το γάμο της Ελένης με τον Σωτήρη το κτίμα λειτουργόν πλέ-

ον ας ενιαία εύνοητώντας ανάγκες ωρ πονδόσχο-κάνω μαζι-ζουνδούξει. Με το θάνατο του Σωτήρη, η Ελένη έγινε η τελευταία ιδιοκτητία του κτισμάτος.

Το ξενοδοχείο τημά του πονδούσχο-κανού πάντα κτηρίσθη σε λευκό, λατό και παραδοσιακό αρπεκτονικό ύψος. Οι τοίχοι ήταν χιμιμένοι στη βάση τους με πέτρες και στη συνέχεια με πλιθάρια. Δέποις στην πάγκη είσοδος, η Ελένη, μεγάλη καμαρόπορτα που συγκρατούνταν από λιθινό πα-

απάτη με καρφία αλλά και ο ενιαῖος ίδιος εξόστις-μπαλκόν. Ο Γρυόπορος ή Λύκαος πάντας που έπιασε στον επάνω από βολτίζια, ψωθαρέκες, ηπόλοφο πέντε νέες κάμαρες-δωμάτια και με κεραμίδια

πάντοι που έγινανταν μετριά τους ενώπιον τύχων εξόπλι-μπολον με πεπονικό κηρύκευμα, για την καλύτερη εξυπέρτηση των φιλοδεσμώνεν.

Ι πέντε νέες κάμαρες-δομάτια από τα πλαϊνά επικονιωνώναν μετριά τους με εξωτερική σκάλα και έτσι το κτίσμα ζεκίνεσε να λειτουργεί πλέον και ως ξενοδοχείο. Η μετέποπλη σκάλα με τα μαρμάρινα σκαλοπάτια των κάτω χώρων με τον επάνω όπου πλαισίωνταν τα υποβολόματα των ενοίκων τα ιππαλόπλια που κοινοποιούσαν το διά-

- δικούτικες αλλογνωγία να περιποιήσουν
και να πεταλώσουν-καλλικάσουν τα
μέλογά τους. Συνάν δένειε και ο
πατέλος της πεταλούδης Ευαγόρα.

Αγωγάτες από όλες περιοχές της Μεσοροϊας, επειδή με γαϊδούρα είπε με μούλες
και μάες, που σταματώνταν στη μέση
της διαδρομής στην Αθηνένα για να
τα πεθύμενους στο Χάνι. Οιρισμένες φορές
τα μακριά ταξιδίων διάρκειας περνού-
σαν περιπέτειες, με την Καρπάσια στην
λάρνακα, χρησιμοποιούσαν καυρής,
κατά την εποχή του Βερισιού διένευαν
γρύνες και αγρόπισσες από την Πάφο που
πεθύμενοι στο θερισμό. Ήταν να ξεκουμόν-
έναντι στο ισάγονο και πληγώντας στο
πάτωμα απλώνοντας μόνο μια κουβέρτα.

Επίσης, το πανούσιο είναν επισκοπέ-
υσκευτικούς υπέλληπτους για να προθύ-
σε επιθεορίας. Θυμάμε μια φορά όταν
θρήνων δύο κυβερνητικούς υπάλληπτους με
ιστοκωσιέλες που ανα μικρό παιδί αν-
τίκρια για πρώτη φορά.

Τρέχονταν αρχικά στα στρατό-
πέλαι με παρέμβαση πολύ νόστιμο συκά-
μα κρασί και κρεμμύδια.

• Ο Κόπασ Πουγεράδης, ο διάδοχος που
ένας αλλος συγχρηματικής που βοήθη-
σε τον κύριο Στρατό σε εργασίες που
μαργάριν και το χανούν. Ήταν ο πρώτος
που ίμειψε να πατάξει μαντόλιν και
μεν πιδίζει τα πρώτα αγγύλα όταν ήρθε
στην πέμπτη δημοτικού.

• Επίσης, ο Δάντης Λαζαρίς ήταν οικογενει-
ακός φίλος και συνάδης επισκέπτης. Το
ξίσπει στη Γαλλία και επέστρεψε έναν
υπόλαθραν τραφούμενος, χρειάστηκε
και εξαιρετικούς ράφτες. Ήταν ο διάδοχος
μετ ρυθμικά και τη μουσική από το
που ήμουν δύο χρόνων. Πρέπει σα
θιάσις φίλος.

Ακόμη, ο γνωστός Βιολατής Αντωνάκης
από τη Λιδωνία, που μαζί με την Αθηναϊκή
λαοποίηρ Κυριάκο Κούλλουρο (τον επι-
λεγόμενο Κούλληρη) πλαισίων μουσικούς
των γύμνων της Αθηνένα. Ο Αντωνάκης
μου δίδαξε με το Βιολί παραδοσιακά τρα-

μένα και να υπάρχει καθαρό νερό στα δωμάτια. Συχνά, όταν ο παπούς μου ερχόταν στο πανδοχείο στάθμευε το καριολέ του στο χώρι. Όταν πια το χώρι σταμάτησε να

πάν συνών επισκέπται καὶ στο χάι καὶ στο μαγαζί. Κατά τις δεκαετίας του '40 και του '50, σαν παΐδι θυμάριοι οι πηγαίνοντες περίπατο, επισκέψη στο έλιουργειο του Γαβρίλη Λυτρίδη και μετά στο Λειουργείο ο χώρος γέμεις από περιστέρια το οποία εξέφερε ο πατέρας μου.

Κρατώντας ζωντανή τη μνήμη των ιστορικών χρόνων από λεπτούργομε το πονδοχείο-χάι-ξενοδοχείο-μαγαζί αποκά-

Κουμπίνι, και επίσης ότι τον συνέδωσε ανά μετέφερε πλήθερά. Ήταν ο πρώτος που οδήγησε στην Αθηνών τεραβούσιο αυτοκίνητο χρώμα οικός να πάνε ποτέ να χρησιμοποιείς ήμαρτες και τα κάρα. Ήταν άνθρωπος πολού φυλικός και μαχείται πολλά ωραία. Ήταν εργάστηκε σε απώτα μηχανέρια πουλό νάστιμο σκοτώ με κρασί και κρεμμύδια.

- **Ο Κώντας Πυρροερόπης** ο δάσκαλος, ήταν ένας άλλος αυστηρός επισκέπτης που Βογδάθησε τον κύριο Σωτήρη σε εργασίες μαγαζίου και του κανικού. Ήταν ο πρώτος που μου έφερε να πάιξω μπατόλινο και μου διδάσκα τα πρώτα αγγλικά διάν ήμουν στην περήφνη δημοτικού.
- **Επίσης ο Φώτης Λιούζης** ήταν οικογενειακός φίλος και συνχρόνης επισκέπτης. Τα-

λύπεται και το ιστορικό πρόσωπο της Αθηναϊκού. Διαφέρει στρόφια διαβίωσης της κοινότητας και αντλούνται πληροφορίες στεκών με τις σακολές των κατοικών αλλά κληρου του πνευματικού και την αρχετεκνούντων παραδοσιακού πανδοκείου. Το 1986 η αγγλόφωνη εφημέρια «The Cyprus Weekly» επικρέπτει το ποντικόεσ-χάνη και πέρα συνέπεια από τον Σάντορι που την Ελένη Μεστάνα. Δύο ανθρώποι που κατέφεραν να συνθέσουν και να αναδείχτουν το γνωστό χών από τη μία και τα ποντικόδασκος χειροπότες και περίτεχνος δαντέλες και κεντήματα από την άλλη. Με τη πέρασμα των χρόνων κακώς την τεχνολογία αναπτύχθηκε και μειώθηκαν τα ταξίδια με τα ζώα και τις άμμες, οι ταξιδιώτες σπαστήμαν που αποικέπονταν το ποντικόεσ-χάνη του Μεστάνα.

Είδεψε στη Γλαύκη και έπειταρε ένας πολιτογάρος τραγουδιστής, χρεπτής και εραφετικός ρόφητης. Ήταν ο δάσκαλος που στη μυκηναία και τη μουσική από τόπο που ήμουν δύο χρόνον. Παρέμεινε ισθιός φύλος.

Ακόμη, ο γνωστός βιοτάκης Αντωνάκης από τη Γλαύκα, που μαζί με την Αθηνέια λασπέτη Κυριάκο Κούλουρο (τον επιλέγοντα Κολπίτη) πλαισίωναν μουσικά τους γύρους της Αθήνας. Ο Αντωνάκης μου δίνει με το βιολί παραδοσιακά τρα-